

Womhaj Bóh!

Cziko 50.

10. dec

Četnik 3.

1893

Szerbske nježelske kopjenka.

Wudawaju so kóždy sobotu w Šsmolerjez knihiczišcezetni w Budyščinje a šu tam dostač sa šchtwórtlětnu pschedplatu 40 ny.

2. advent.

Lut. 21, 25—36: wo poslednim dnju.

Nasch Luther we tym samym w wukladowanju nascheho šwjateho sczenja tak pišche: Móžesch posledni džen drje mjenowacž džen satamanstwa a wumóženja, džen frudobny a wješela, džen hele a njebjeskeho kralestwa. Kaž tón Anjes Mat. 24, 30 praji: Potom budža škiwlicž wschitke schlachty na semi. Pschi tym njechamy, daj to Bóh, pschitomni bycz, ale wschitzny czi, kiž nětk khorle ewangelij pschescžehaju a wschu tyšchnoscz a wscho njesbože naczinja, dyrbyja tehdy to wotpocuzicz. Wny pak, kiž dyrbymy šo nětk psched nimi (psched pschescžeharjemi ewangelija) pokorjecz, plakacz a šo frudžicz, budžemy šo potom šmjecz a widžecz, šo woni š czertom do helsteje hlubiny panu. Duž, byrnjež šo štworjenje pscheměni, šlónzo a měšaz wo-czornitej a šo šacžmitej: nještróžcze šo, nješhowajcze šo do kuczikow, hdyž šo to šapocznye, ale hladajcze horje a pošbėhnicze šwoje hlowny a njedajcze šo traschicz; špomnicze, šo chzecz mje tajkeho mēcz. Pschetož hdyž dyrbyju waš wumóz, dha dyrbyju šo najprjedy na tych dacž, kiž waš jatych dzerža. Nunje jako by ty w hrodowej wēži jaty ležał, a by šlyšchał, kač do njeho tšeleja a jón nadbėhujaj, dha njeby šo tajkeho tšelenja a tajkeho nadbėhowanja bojał, ale by šo wjele šterje teho wješelił, hdy by wjedžał, šo šo to k twojemu wumóženju stanje. Duž šo šadžeržcze tež pscheczimo tutemu dnjej tač; njedajcze šo naštróžecz, šo šo šwět tač šwinje a šhibuje; tónle prut njeje ša waš, ale ša tych, na kotrychž šeze šforžili. Teho dla wobhladajcze

tajki pschichod ša pschichod wascheho wumóženja. Pschetož ja nješchińdu teho dla, šo bych waš do hele czišnycz chzyl, ale šo bych wam pomhał se šleho, khorcho a škaženeho šwěta a waš dželił wot czerta a jeho wotrocžtow a waš šadžil bjes jandzelow, hdyž nješdyrbicze czetpicž, ale dyrbicze we wēcznej krašnosczzi živi bycz.

Ša tajki trošcht šluži tež to rjane pschirunanje se šchtomami. W nalěczu, praji wón, hdyž dyrbi nětk šyma pschestacz a žyla semja šo wobnowicz, hdyž dyrbi czopłota pschińcz a nahe šchtomy wubiwacz a šo šelenicz, dha praj mi, kač šo to šapocznye? Nješwěno, šchtomy najprjedy mjeshu dostanu a potom liščiczki, a kóždy tehdy praji: šyma je nimo a nětk pschińdze rjane lěczo. Tutemu pschirunanju dajcze waschemu doktorej bycz a šchtomam na polu waschim rošwucžetškim kniham, šo nawuknjecz, kač macze czakacz na podobny džen. Pschetož runje kač lěczo pschińdze, hdyž mjeshu do šchtomow štupi a wone lišče dostanu, tač tež, hdyž budže semja tšchepotacz a šlónzo a měšaz šo šacžmicž, nještróžcze šo tehdy, kač šo nještróžcze, hdyž mlode lišče na šchtomach wubiwa a nalěczo pschirunje. Pschetož tajke zejchi dyrbyja wam bycz, kač mjeshu a lišče na šchtomach, šo dyrbicze na wēczne lěczo š wješelom czakacz. Pschetož tole hubjene žiwjenje na semi je kač šla, njeplódna šyma, hdyž wscho wušthuje a šo škaš. Š nej dyrbi tehdy kónž bycz a ša nej rjane, wēczne lěczo pschińcz, mjenujzy Bože kralestwo, kotrež dyrbi czertowške kralestwo wutupicz, kotrehož dla šeze telko na semi czetpicž dyrbjeli. Pschetož wy šeze živi bjes bjesbóžnymi, šlymi, šalschnymi, nahrabnymi ludžimi, kiž ewangelij hanja a šanicžuja a

chzedza lute njesboze naczinicz. To dyrbicze widzec a klyschecz a wschednje srudnische woczafacz. Wot wscheho teho chzu ja was se swojim pschichodom wumoz, so nje-
trjebacze wjazy tajku samopaschnosc widzec.

Zalofny budze tu napohlad, hdyz njeby a semja so sapoczujetej taf hibacz a hnuwacz a my w jennym wokomif-
njenju so minjemy a wumrjemy. Ale kshesczijan njedyrbi na napohlad ledzbowacz, ale dyrbi klyschecz, taf kshrystuß to wukladuje, mjenujzy, so je to rjana kwetka, krafnje mlodna halozka. So by, byrnjez by so na zalofnym, hrofnym napohladze rosom strozil, tola wutroba na klowje wifala a so pscheczimo swontownemu napohladej poklynila a prajila: Njestroz so! Wschaf njeje niczo ksho ani kshodneho; nima wschaf, taf kshrystuß sam praji, niczo ksho na ksho, ale so je moj wumoznik a moje wumozenje blifko. Duz budz mi w Bozim mjenje witany, moj luby kshryze kshryschcze, a pschiudz, taf kshym kshoje zime dny husto profnyl a zadal, so dyrbi twoje kralestwo te mni pschicicz. Schtoz moze netk teho kshjesa kshrystußa taf powitacz a pschijecz, ton je w jennym wokomifnjenju kshstupil do krafnoscze, hdzez so kweczzi taf rjane klonzo. Hamjen.

Jesuf a czlowjekoje.

IV.

Jesuf a khudzi.

4. Jesuf je wschittkich khudnych bohatych a wschittkich bohatych khudnych sczinik.

Wulzy jara wazny podawf je, so je nasch kshjes a sbonik Jesuf kshrystuß khudy muz na kweczze byf. "Won bu khudy nasche dla", pische japoschtol Pawol. Zato dzecz khudeju czlowjekow, w hrodzi narodzeny, kshjedza bjes khudymi ludzimi a khudymi dzeczimi wotrosczeny, won hacz do konza kshwojeho ziwjenja nje-
mjesche, hdzez by kshwoju klowu polozil. S teho czaka, so besche psches kshwoje sjawne skutkowanje sadzewany i rukomaj dzelacz, ani darow kshwojich wuczobnikow njewotpokafa. Won wschaf je nje-
bjerjesche jako profcher, ale jako kral abo Messias, kotremuz w jeho ludu wschitko kshuscha a wschitko kshuzi. Ale won tola dary sa kshwoju potrebu wot czlowjekow bjerjesche a je ksho wot jandzelow posticzowacz njedawasche.

Kajka czescz so taf wschittkim khudym wschittkich czakow i tym dosta, so Jesuf bjes nich stupi, — tafte reki troschta a nadzije fu so i tym na khudnych wulwale, so hafle rospominacz njetreba. Zato Bozi Esyn njebjesa wopuszczzi a bjes czlowjekow stupi, ksho kshudnych wuswoli a so i nimi stowarschi. Miz jako njeby tez sa druhich, sa bohatych, sdzelanych a moznych pschischok. Ale khudnych ksho won se wschittkich wuswoli, jich towarisch chzysche won bycz. Czi drusy dyrbjachu jeho bjes niskimi pytacz. A to tez lohko mozachu. Khudzi taf namopak njebychu khroboscze meli, ksho njemu so pschedobycz, hdy by jako towarisch bohatych zivy byf. Teho dla besche tafte, taftez wopravdze besche.

Rospominny ksho to! Mi so sda, so we wschittkich semstich wobstejnosczech pschirunanja njeje sa tu wulku wcz. Pomysl ksho, so by nefajki lud krala njemel a ksho netko jenohlofnje mudreho muza i dalofscze sa kshwojeho knjerja wuswolil. Ton by tez pschischok. Ale won by pschischok w dzelaczerskej drascze, by zivy byf bjes dzelaczerskimi, i nimi dzelo dzelik, taf dalof by so to i jeho powolanjom snjeslo. Njemyslicze ksho, so by sa kszdeho poddana jenoz dwoje mozo bylo, taf teho krala hidzicz, taf naj-
nizscheho dzelaczerska czesczicz?

Scho taf i teho sczehuje? Je njemozna wcz, so moze prawy wuczobnik kshrystußowy khudeho jeho khudoby dla kshpawacz, — haj won sady kszdeho khudeho sdbny wobraß Jesom kshrysta woblada. Teho kwetko kweczzi so na khudnych. — Taf je won hjo i tym, so bu khudy, khudnych bohatych sczinik. S dobom taf tez bohatych khudnych sczini. Miz bohatych, ale bohastwo a wschitko, schtoz je wksche psched swetom, je Jesuf sa niczo mel. Kaf moze wuczobnik kshrystußowy dale na bohastwo, na kwetnu czescz waz-
noscz kfacz? Jesuf je bohatych khudnych sczinik i tym, so mjesche bohastwo a wschitko, schtoz so psched czlowjekami klyscheci, sa nje-
czne. Won je se kwetnymi kshubami wobsbozenym pokafal, so

dyrbja hafle prawe kshubla pytacz, jeli so chzedza neschto wobschedzcz schtoz ksho mjeno wobschedzestwa kshkuzi.

S krotka: Jesuf wostaji widomne kshubla a swontowne wczy, taftez a hdzez bchhu, kshadzesche taf wschitku waznoscz na njewidomne kshubla, na snutskowneho czlowjeka, na woadcze hrechow, na njebjeski mer, na dzeczazu wczu, na czistu a kshmilnu wutrobu. To fu kshubla, kotrez ksho mjeno kshkuzi. Na kshote won njehladasche, pschetoz to serjawz sezerje, a mole kshaza wschitkon purpur a krafnu drastu. Schtoz wschitku kwetnu krafnoscz wobschedzi, moze pschi tym tola zyle profdnu a pustu wutrobu mcz.

Haj, precz so njemoze, so ma sbonik tu mysl, so stej kwetne wobschedzestwo a moz husto se zalofnym strachom sa czlowistku wutrobu a so je teho dla njerosomne, sa bohastwom stejecz. Krucze, haj jara krucze so won husto pscheczimo bohatym wupraji: "Schtoz wksche je psched czlowjekami, to je psched Bohom hrofnosc!"

Wo khudnych ksho mysl, so je jim mjenje wobschedzestwo, na pucz sboza stupicz a so maja wjetscheho zadanja w ksho, snutskowne a njebjeske kshubla njebjescheho kralestwa kshpschimmycz. To wschaf so lohko wczu. Pschetoz na nczim dyrbi wutroba wifacz. Powifnje-li so na czafne, wczne sapomni. Se-li jej czafne bole abo mjenje sdalene, sa wcznym pschimmje. So nczim ksho wutroba zada.

Weda teho dla kwetej, hdyz budza khudzi teho smyslenja, so nihdze zanych wcznych a njebjeskich kshubow njeje. Weda, hdyz do tajkich mysłow pschiindu, so wjazy do wczneho ziwjenja njewerja. Zafku mysl mjesche i czekla schto w czaku ziwjenja nascheho sbonika. Ale netko so te zalofne wuczby kwetneho smyslenja pschezo bole do wutrobom khudnych dohwaju.

Tola woczmy so ksho myslam Jesufowym! Ton, — praji won —, ksz budze sa mnu khodzo wczneho ziwjenja dzelomny, je bohaty, wscho jene, hacz je hewaf "bohaty" Zachaus abo "khudy" Lazarus. Schtoz taf na wopak na kwetne kshubla kshwoje dowercenje staji, je khudy, byrnjez by kshwoje dny krafnje a we wjebelach zivy byf abo jako podkoczony kshklova ksho ipichah nosyl.

Blifko i tym swisuje, so je ton sbonik do wutrobom kshwojich wuczobnikow dzeczaze dowercenje ksho ksho kshodzil. Woni njedyrbja hafle w tamnym ziwjenju, ale dyrbja hjo w tym ziwjenju sbozowni bycz. Wschudzom won sa tym stej, wjebete dzeczaze smyslenje hajicz, so bychu wschitzny wutrobne dowercenje ksho ksho, taf dzeczzi ksho ksho nanej, meli. Haj, "taf dzeczzi" dyrbja bycz a pschezo wopomnicz, so jich njebjeski Woczcz wschitko wcz, czeho potreba. Won staji jich psched lilije na polu, nawuczzi jich hludacz na ptaki pod njebjeskami, taf so njestaraja a tola maja, schtoz potreba. Kaf wjele bole dyrbjeli dzeczzi njebjescheho Wotza tafte bycz!

Tola niczo njesamohko czlowjekow bolofczow semsteho bycza dla, wobschje niz njerunje rosdzelennych semstich kshubow dla troschtowacz, hdyz so njebychu tamnu stromu kweta dzeczazu Bozemu kwetke wrota wotzneho domu wotemrike. Ale runje to je, schtoz nasch sbonik do wutrobom tych kshwojich dawa, — nadzija! nadzija wczneho ziwjenja.

Miz jako by so prozowaf dopokafacz, so je wczne ziwjenje a so i wumrjeczom wscheho konz njeje, so kwet prawdoscze a dokonjenja horkach na nas czaka. Ne, won klowczka wo tym nje-
praji. Won ma to sa neschto, schtoz so ksho wot ksho roshmi.

Khudy Lazarus bu po kshwojej kshjerczi "wot jandzelow njeßeny do Abrahamoweho kshina" a tam moznje troschtowany. Schto taf je khudoba hschcze pschi tajkich wuhladach, pschi tafte nadziji.

Esy ty snaty, luby czitarjo, w hetach dzelaczerskow a robocz-
now, hdzez Jesufowy duch bydli? Potom by tez nashonik, so je won khudnych, kshiz sa nim khodza, bohatych czinik. Ty by nashonik, so w hetach, hdzez mer, lubofcz, dowercenje a zima nadzija fu sjednoczene se slutnifsczu, sponofnifsczu a dzelawofsczu, — so tam radoscz a sboze bydlitej, kotrez husto w hrodach bohatych a moznych a w studowazyh stwach kshawnych kwetnych mudrych podarmo pytasch. Ty by nashonik, so so tam hschcze dzimny lubofcze Bozeje a hnadneho pschepomhanja stawaja, kotrez fu wobschizwanja hodne. Ty by nashonik, so tajkim sbozownym wutrobom, dofelz Boha lubuja, wschitko ksho ksho kshemu kshuzi.

Ale hschcze neschto mam pschistajicz. Miz jenoz dowercenje ksho ksho a kshawanje dzeczatzstwa Bozeho, niz jenoz wczu nadziju wczneho ziwjenja je Jesuf do wutrobom kshodzil, so by khudnych bohatych a bohatych khudnych sczinik. Ne, won je tez do wutrobom kshmilnoscz a lubofcz kshodzil. Psche wschitke jeho recze kshinczi napominanje: Lubujcz so! Pschezo safo te kshowa kshschimny: "Sbonik fu czi kshmilni!"

Što wě, so to niz jeno bohathm, ale tež khudym placzi. To njeplaczi jenož wo swonkownym pomhanju, šluženju a dawanju, ale tež wo wodawanju. Tudy pak chzemy jo wošebje nałożowacž na tajkich, kotřiz móža něšto hódne dacž. Mny pónajemy, so je Ješuž tež w tym nastupanju bohathych bjes šwojimi wuczobnikami khudych sczinił, dokelž šebi wot nich žada, so bychu šwoje bohastwo do šlužby lubošče stajili.

(Bofracžowanje.)

Dopomnjenje na kralowu Luisu.

(Stónčenje.)

Wotšalcžehnjenje.

Hizo dołho běšče kralowa Luisa wutrobne žadanje mēla, šwojeho nana w Strelizu wopytačž. W lécze 1810 bu jejne žadanje dopjelnjene.

25. junija wona Charlottenburg wopuščezji; hacž do Fürstenberga běchu jej nan, dwaj bratraj a jena šotra napschecžiwu pschischli. Š tymi šłowami: „Ach, tam je mój nan“, šhwatašče wona jemu napschecžiwu. W Strelizu cžakašče ju tež wowka, šwudowjena krajna hrabinka hešenka. Žato kralowa dostojnu kublarču šwojeho džeczastwa wohlada, štoczi pschēd druhimi š wosa dele, so by šwoju lubu wowku š rukomaj wobjala a wokoščila.

28. junija pschindže tež kral do Streliza; wona běšče jara šbožowna, šwojeho mandželšeho w domje šwojeho nana jako domjaza džowka a jako meklenburgska prynzeša powitacž.

„Nětt hatte ihm daspołnje šbožowna“, džēšče wona š šwojemu bratrej. Na papjertu, kiž na blidze š pišanju šwojeho nana ležēšče, napiša: „Mój luby nanko! Ššym džēnša jara šbožowna, jako wašča džowka a jako mandželška najšprawniščeho muža.“

To šu jeje pošlenje šłowa byle, kotrež je pišaka. Wjeczor šo do Hohenzieriza podachu, tam šthori kralowa a tam tež wosta. Šhoroščž pak šašo wotebjerašče a kral šo wróczi do Barlina.

Alle šhoroščž bu šašo hóršča a kral pschikafa šławnemu lékarjej dr. Heimej, hnydom do Hohenzieriza šhwatačž. 16. julija Heim tam pschijēdže; šrudna je powjēščž, kotruž kralej pošlacž dyrbi: „Po cžłowiškich myšlach žana nadžija wjazn!“

19. julija rano pschindže kral je šwojimaj najštaršchimaj šynomaj do Hohenzieriza a hnydom pschistupi šthorožožu šwojeje lubowaneje Luisu. Wona je jara šhora a ma wošebje na mašo dycha škorzičž. Dych! dych! tak wona šdychowawšče. „Wola Boha njeje žana wēž njemōžna!“ Š tym chze naštrōžena wowka jeje hluboko šrudženeho mandželšeho trošchtowacž. „Ach haj“, džēšče kral, „hdyž wona njeby moja byla, by wona žywa wostała; ale, dokelž je wona moja mandželška, wēšče wumrije.“

Šhoroščž šo šašo pomjenišči a cžezłokhora kralowa móže šo hiščeže junu nad šwojim mandželškim a šwojimaj šynomaj šwješelicž. Ale š nowa ju šhoroščž je wščeje mozu nadpany. Kral da šwojimaj šynomaj do šahrody hičž. Cžim bóle dych wotebjera, cžim bóle bološče pschibjeraju. „Ach, mi nicžo dale njepomha, šhiba šmjercž“, šdychuje woboha kralowa. „Šnježe šesu, cžin jo krótko so mnu“; a cžicho je wona wušnyla 19. julija 1810.

Š wulkim žarowanjom šo jeje wobaj šynaj, po kotrejuž běchu mješ tym pošłali, pschi šmjertnym ložu najšwērniščēje maczerje dele puščezitaj a wotkrepitaj jeje ruzy se šwojimi šylami.

W pohrjebnej kapali w Charlottenburgu je nješapomnita kralowa Luisa šwój pošleni wotpocžinł namakala.

Žiwjenje a štkowanje pobožneje kurwjerčowki Luisy Henriety pruskeje,

narodži šo 27. novembra 1627, wumrije 18. junija 1667.

Ššławnny pruski kurwjerč Wjedrich Wylem běšče šwoju mlodoščž pod najwjetšej žakošču 30lētneje wójny pschēbył. Tēho dla pošłacštej jeho štaršej š wopuščēneho a hubjeneho němšeho kraja š jeho rošwucženju do Šolandškeje, hdyžž šamožitoščž, šhumšchy a wēdomošče pschi wo wjele dlēžšej wójnje, kotruž tutón móžny a šhrobny lud šwojeje wēry dla wjēščž mēšēšče, rjenje šczējachu. W tym cžaku běšče Wjedrich Hendrich š Dranije š bohodom Niederlandškeje, móžny w wójnje kaž w mērije a wnuł nadobneho Coliguga, tamneho w krawnej bartromškej nožy w Parisu škónzowaneho franžowskeho admirala. Šrónprynž šesnaje lubošnu bohotomu džowku, prynzešu Luisu Henrietu š Dranije, kotrežž rjanoščž běšče

po cžēle a po duschi zunja, kaž mēšacžkowe šwētko. Wobdžišcho ju šebi ša mandželšku žadašče a Luisa Henrieta da š wješēlošču ruku a wutrobu nadobnemu a pobožnemu pruskeemu šēšchtowemu šynej. Šeju wobēju štaršči šo džakowachu Bohu ša tón šlub šwojeju džēščow. 7. dezembra 1846 bu jeju kwaš w Gravenhaogu w Šollandškej šwjecženy. Mašo dnjow prjedy, 27. nov., bu njewjesta 19 lēt stara; namoženja bē 26 lēt šary. Šjewjēščinny nan bē tak šhory, so móžēšče šēdma pschi wērowanju pschitomny byčž. Pobožna Luisa hladašče jēho hacž do šmjercže a halle potom, jako běšče tež šwojej maczeri Amaliji prēšchu šrudobu položila, pschindže w juniju 1647 po nju jejnny mandželški, kiž bē šo hnydom po kwašu do šwojeho kraja a š šwojemu regimentej wrócził.

Tēhdy bydlesče šławnny kurwjerč w mēšče Cleve, so by wón mēštomaj Münster a Šnabrück, hdyžž šo wo mēr jednachu, bližšči był. Kurwjerčowžy bē to lubo, so wot Cleve do Šollandškeje daloko njebē. Tu je wona šbožowne dny pschēbyla. Š wšchemu šbožu w mandželštwje pschida Wōh najbohacžišče, wón dawawšče jej maczerne žohnowanje.

21. meje 1648 porodži Luisa šwojeho prēššeho šyna. Hizo wjele mēšazow mēšēšče šwoju maczer pschi šebi, kotraž ju hladašče a běšče jej se šwojej radu š pomozny. Šbože jeje mandželšeho njebē š wumērienju. Wšchē jēho kraje šo wješelicu š nim. Prynž bu šwjedžēšny šchēženy. Wjele pschiwušnych wobēju šēšchtowēju šwōjbow pschindže jako hōščzi do hroda Cleve. Luisa Henrieta, wot kurwjerča wopraščana, kotre mjeno dyrbi prynž dostacž, wotmolwi: „Mój šyn dyrbi tvoje mjeno Wylem dostacž a tež mjeno: Hendrich, dla mojeho w Bosy wotpocžowazēho nana.“

Westfaliski mēr bu 24. oktobra 1648 wobšamknjeny. To napominašče kurwjerča, šašo do Pruskeje cžahnyčž a w šwojej rešidenzny bydlicž, a jēho pschitomnoščž bē tam jara nusna. Wón dyrbjēšče šo hizo šlēdomaze lēto tam doprēdka podacž, hacž runjež bu jemu rošdžēlenie wot šwojeje Luisy Henriety a šwojeho šynka jara cžēžto.

Kurwjerčowka poda šo w našymje 1649 na dompučž. Šej bu jara cžēžto, wot Rheina, š rukom šwojeje maczerje, š blisłošče šwojeje domišny šo wotšalicž. Alle najcžēžšče rošžohnowanje šteješče jej hiščeže prjōdł. Mašny šrónprynž, kiž bē hacž dotal derje pschibjerał, nahle w mēšče Wesel šthori. Maczerne tyščnosčž běšče wulka. Žadyn wopor šo jej pschewulki nješdawšče. Alle tak nutrnje tež wona pschi wšchēch šrēdłach, kotrež lékarjo pschecžiwu šmjerczi nałożowachu, je šo modliła, hórki šhelich nješdyrbjēšče nimo njeje hičž. Džēčžatko wumrije. Tēhdy je wšchēho móžny Wōh tyščnu maczer do šwojeje ščule wšak, w kotrežž nauwulnēšch, šchtož móže šmjertnu bojoščž wuhnacž. A to bē tež nusne, so móžēšče wona wjele tyščaz ludži dohycžšči šhērlušch naščēje wēry nawucžicž: „Ješuž moja nadžija, a mój šbožnik tón je živy“. Šrótki cžak šo šmjerczi šwojeho džēčžatka pēšnješče pobožna kurwjerčowka tutón šhērlušch, kiž wot teho cžakša šem wšchudžom ewangēlšny šchēščžijenjo na dnju Šnjesoweho hōrjēstacžja a na šwojich šērchowach špēwaja.

Wot roma šwojeho džēčžatka kurwjerčowka šapocžatł novembra dale pučžowawšče. Wona běšče tak šbožowna byla w tej myšli, so móžēšče, kurprynza w šwojimaj rukomaj džeržo, pruski lud powitacž; nětt bē tuto rjane maczerne wješēle do najšlubščeje šrudoby pschewobrocžene. Š wulkej tyščnosčču we wutrobje, ale cžicha šwojemu Šnješej a šbožnikēj pučžowawšče mloda šēšchēžina w šurowym šymškim cžaku po wobcžēžnych pučžach dale.

W mēšče Tangermünde mēšēšče nělotre mēšazny wotpocžinta. Cžiščina a pobožny a wutrobny wobšhad se šwojim mandželškim jej derje cžinješče. A jejna šrudoba šo pschēkrašni w tym, kiž je hōrjēstawanje a žiwjenje. Alle hiščeže njebē šnēh roštal, dyrbjēšče hizo šašo wobcžēžnoščče pučžowanja šujēščž. Wona šo poda š kurwjerčom š hōšdowanju do mēštow Minden, Šalberštadt a Magdeburg.

10. hōprleje cžēhnješčtaj kurwjerčowščaj mandželščaj do mēšta Šölln nad Šprowju, to je něcžišči Barlin.

W pruskim kraju běšče w tym cžaku šrudnje. Kraj a ludžo bēchu pschēš dołhu wójnu, kotraž wošebje tu šurowješče, wupuščēni. Hiščeže po westfalškim mērije cžēhnješču w tutych krajinach hiščeže wjazore lēta šchwēdške regimenty wokoło, kiž se wšchēj šurowošču ludej hōžachu. Kurwjerč móžēšče halle w lécze 1650 mērnny šwjedžēn wupišacž.

(Bofracžowanje.)

Njeje došč, hdyž je čłowjet wješeły?

Wšched někotrymi lětami młody theologa sa pomozneho duchowneho do wjetšcheje wšy pschindže. Semu šo tam lubjesche. Wošada bėšche zyrkwinszy smyšlena, wona Bože šłowo rad šłyschesche. Tež towarščne wobstejnosće bėchu dusčne, pschetož tam ani wulzy bohatty ani jara khudny njebė. Čłowiske žiwjenje džėšche i wjetšcha po mėrnym puczu dale a se šwėrneho džėła a derje šašłuzeneho wotpoczowanja po dokonjanym džėle wobstejesche. Młody duchowny šwoju radosč nad tymi wobstejnosćemi staremu knjesej wupraji. Tamny wotmolwi:

„Wy macze prawje, hdyž šo tež wšchelafe njepózcziwosće, kaž Bohu žel wšchudžom, w potajnym stawaju, — i tym, šchtož na šlawne pschindže, móžemy derje spoťojom bycz. Jenož wėšte hodžiny šu w lėcže, tehdy šo šda, kaž by tu wulka šyła ludži ženje njewjedžala, šchto je pózcziwe a dobre wašchnje.“

„To šebi myšlicž njemóžu“, praji młody duchowny.

„Nó“, džėšche starschi knjes, „jeno šo budže hermant pola naš, potom džicze hermant wjeczor won“.

Hermant pschindže, wone bėšche rjane wjedro. Ššłoncžko pscheczelne šwėcžesche, a hodžinu a bóle šo lud na hermant žolmjesche. Tu šo džėczi žedžiwje i poprijanzowym budam čłisčezachu, tam šašo špytowachu młode holzy šwoje šbože, hacž poprijanza njedobny; tam stejachu pschi tšelanskich budach a tšelachu. Se wšchittich bošow hudžba (mušika) se šalow hošcenzow dele klinčesche a karušele šo bjes pschestacza wjerczachu. Šdžėž by pohladał, bėšche luta radosč widžecz. Woprawdže, niz jenuž džėczi, kotrež na drjewjanyh konkach abo we wošacy šedžo šo wotoło wjercžecz dachu, ale kóždy, stari tał derje kaž młodzi, šo wješełachu. A šchto njedyrbjał šobu šwoju radosč mėcz nad tajkim njeminowatym ludowym wješełom. Tał myšlesche šebi tež pomozny duchowny, kotryž šwojeho stareho šnateho w mėščenizy šetka, i kotrymž bėšche šo tehdom rošrėczowal. Pošłenschi jeho myšle na jeho woblicžu pošna a praji teho dla:

„Wšchitko je žyłe dusčne, mam tež šwoju radosč, šamo pschecziwo rejwanju, kaštez nětko je, ničžo nimam, ale dženzša wjeczro a potom psches žyłu nóž budže žakošne“.

Wjeczor w 8 hodžinach młody duchowny hišcže juntrócž psches hermant pschėndže. Semu bė šłė, jako widžesche, tajke bėšche to nětko žiwjenje na tym šamym karušelu, kotrež bėšche wodnjo jara lubošny wobraš wješełnyh džėczi pošticžilo. Nětko bėchu tu młode holzy a šamo tež žony, kotrež bėchu šo wopite a na wšcho pschistojne wašchnje pošabyle. Wón šam pschi šebi myšlesche:

„O, njeje wam došč, hdyž móžecze wješeli bycz? dyrbicze wy tał czinicž?“ Wón šrudny wotėndže.

Šaj, njeje došč, šo je čłowjet wješeły? Tał dyrbjalo šo tamnym na hermantu pschivolacz. Ale tež my dyrbimy šebi to praschenje i wutrobje wjesč. Tam šu někoti studencza wješeli hromadže. Wone je radosč, tych czerštwy młodyh ludži widžecz, tał šo jim woheń žiwjenšesje mozy i mudryh woczow šwėcži. Woni špėwajo šwoje piwko pija. Tał daloko je wšchitko dobre. Čžeho dla pał dyrbi pschezo licžba tajkich studentow bycz, kiž myšla, šo i tym došč njeje, ale kottiz něšchto w tym pytaja, po móžnosći wjele piwa do šo linyčž.

Abu woprasčej šo rjemješnikow, kottiz maja młodyh ludži w džėle. Woni škorža: „To šym něotreho wuschitneho młodeho čłowjeka pomėł. Šať mašo jich je, kiž maja došč na czichim wjeczornym rošrėczowanju a na wješele pschėbythm njedželškim popošdnju. Ně, rjane pjenješ dyrbja šo harowajo šabicž, šo khudšchi wotšal czahnu, dnyli šu pschischli.“ A hdyž potom do mandželštwu štupja, tež lėpje nječinja. Čžiche, wješele hromadže bycže se žonu a džėczimi jim došč njeje, woni šebi a tym šwojim šbožownu radosč šanicžuja se šwojim bjesbóžnym do korežny bėhanjom. A ššłoncžnje — ach, šo dyrbju to prajicž — šamo žony a młode hlozy w někotryh wošach hromadže pschischedšchi i radosčiwym rošrėczowanjom pschi šchalzy khofejša spoťojom nješšu, ale palenz dyrbi bycz.

Woprawdže, to móžemy šrošymicž, hdyž šo wjele nanam a maczerjam wutroba se starosčžu wobczėžuje, dokelž šebi na pschichod šwojich džėczi myšla, kiž nětko pschėd nimi wješele šłakaja a šo šo prasčejša: Budže jim došč, hdyž móža wješele bycz?

Šchto je pschecziwo temu czinicž? Najpriedy, wy starschi, wopomnicže to šłowo. Wješecze šo i wješełymi. Šwucžcže šwoje

džėczi a to, kaž daloko šamožecže, šo šami wobdžėlujo do šdobneho a njeminowateho wješela.

Wišchr mi pschėd krotkim praji: Ša šym šahorjeny ša špėwanje a moja myšl je: Šdyž šo špėw wjažy njehaji, čłowjestwo šahubjenju napšchecziwo dže. To wšchaf bėšche pschėhnate, ale tón muž mėjesche czucže: Wulzy wažne je, šo w šwóšbach, kaž we towarštwje pscheczelow tajke wėžy, kaž špėw, šo hajo, kotrež wutroby wješele czinja, bjes teho, šo bychu do hrėchow wjedle.

Šrawi šchecžijenjo šu najwješelschi ludžo. Teho dla pał dyrbja se šrėdkami njeminowateho wješela bjes młodymi a starymi i temu dopomhacz, šo by praschenje njenusne bylo: Njeje došč, hdyž je čłowjet wješeły. Woni potom czinja, kaž tón šbóžnik šam w pschirunanju wo šhubjenym šymu powjedša: Tón nan džėšche i šwojim wotrocžkam: Pschijnjesče tu najlėpšchu draštu a woblecžcže joh' a dajcže pjeršcženi na jeho ruku a czrije na nošy a pschiwjedžcže šem to kormjene čželo, šarėžcže to šame, šo bychmy jedli a wješeli byli. A woni šawješeličhu šo.

+ Boniznosč.

Šako šo kurwjerč Jan Bjedrich starschi w lėcže 1552 i žušbu wróczi, w kotrež bėšche na tši lėta došho wangelija dla pschėbywacz dyrbjal a do Roburga nuts cžehnjesche, jeho žyłe duchownštwu, rada, šchule a wšchitzy mėšczenjo jako šwojeho krajneho wjercha i wošebitej cžescžu pomitachu. Młodzi hólzy a młode holzy wupšchene i wėnzami na hłowje jemu napšchecziwo cžehnjeschu a špėwachu: „Čže, Božo, khwalimy, a šo czi džakujemy“.

Wjerč šo šyšow šdžeržecz njemóžesche a džėšche i Naumburgštemu biskopej, Wišławschej i Ambsdorf, kotryž pschi nim w woju šedžesche: „Šchto šym ja, ja šmjertny čłowjet, šo šo mi tajka cžescž wopokasč!“ Biskop na to wotmolwi, šo je to priedywoptawanje pschichodneje cžescže, kotraž šo junu kurwjerčowškej hnadže jako dobremu bėdžerjej Šhryštufowemu wot Boha i hnadzy doštanje.

Tať woprawdže je; pschetož šchto by šamohł tu cžescž dowopišacz, kotruž budžesč se wšchėmi wušwolonymi pschichodnje wužiwacz. Wješel šo na to, ty bėdžerjo Šesom Šhryšta, kiž ty wšchitko špytowanje a pschescžėhanje, haj wšchitko šłe i pomozu Božej pschewinnyč pytaš; ty móžesč w šwojej wošłenjej hodžinzhy štrošchtaje i Pawołom rjež: „Ša šym šo dobre bėdženje bėdžit, ja šym dobėhał, ja šym wėru džeržal. Ša to je mi wotpošžena křona teje prawdošcže, kotruž mi tón Šnješ na tamnym dnju, tón prawy šudnik, podacz budže, niz pał mi šamemu, ale tež wšchitkim, kiž jeho šjewjenje lubuja.“ 2 Tim. 4, 7. 8.

Duž špėwajmy:

Šdyž tam, o Šesu, pola twojoh' křona
Mi na hłowje štačž budže cžėšna křona,
Dha čžu ja, hdyž šo wšchitko budže džiwacz,
Čžescž tebi špėwacz.

Ša bėdžerjow.

Šako šu Ferdinand II. w lėcže 1619 w Frankfurcže nad Mainom romški šhėzor křonowanu, da wón šłėborne a šłote pjenješ mješ ludži mjetacz, na kotryhž bėšche jena ruša, kotraž i mřócžakš křonu džeržesche i tym napššmom: Tym, kiž šo prawje bėdža. — To na to poššowasčje, šo je knježeska křona křona cžescže, kotruž ruša teho Šnješa i wššoka da tym, kottiz šo prawje bėdža a wojuja. Tať tež ty, hdyž šo bėdžisch a šłe pschewinjesč, njebjesku křonu cžescže i ruku teho šbóžnika doštanjesč, kotruž wón i tymi šłowami lubi: Budž šwėrny hacž do šmjercže, dha čžu tebi křonu teho žiwjenja dacž (Šjew. Šan. 2, 10). Wyrnjež by šwojeho šchecžijanštwu dla wot šwėta šazpiwanu a wušmėšchowanu był, njeboj šo, ale rjekš štrošchtaje:

Satan, šwėt a jeho džėczi
Pschescžėhaju ničžoh' dla
Mje tu na tym šwėcži;
Nješč šo šmėja, nješč mje hidža:
Božo mój, ja šym twój!
Nješč czi hańbu widža.